

DATUM
2017-06-26
ERT DATUM
2017-05-17

DIARIENR
2017/113-4
ER BETECKNING
A2017/00711/ARM

Regeringen
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28)

Utredningen har haft i uppgift att föreslå hur ett nationellt centrum för samling och spridning av kunskap och forskningsresultat om arbetsmiljö samt utvärdering av arbetsmiljöpolitik bör inrättas och utformas.

Statskontoret avstyrker bildandet av en ny myndighet för att husera det nationella centrumet. I stället anser Statskontoret att frågan om att lägga uppgiften på en lämplig befintlig myndighet bör prövas på nytt. Att förlägga uppgiften till ett befintligt lärosäte kan enligt Statskontoret vara en möjlig andrahandslösning.

Statskontoret avstyrker bildandet av en ny myndighet

Enligt regeringens direktiv skulle utredningen lämna förslag om vid vilken befintlig myndighet eller vilket befintligt lärosäte verksamheten för det nationella arbetsmiljöcentrumet ska placeras och föreslå verksamhetens utformning och omfattning. Utredningen föreslår dock som en av sina två möjliga lösningar att en ny myndighet ska inrättas för uppgiften, trots att direktiven således inte gav utrymme för detta.

Statskontoret avstyrker förslaget om att bilda en ny myndighet som ska ansvara för det nationella arbetsmiljöcentrumet. Ett skäl för det har att göra med kostnader. Att inrätta en ny myndighet innebär alltid omfattande omställningskostnader för statsförvaltningen. Uppstartsfasen är därutöver inte sällan förenad med utdragna ledtider som är negativa för verksamheten. Därtill har en liten myndighet, som det skulle vara frågan om i det här fallet, även i stadigvarande drift i allmänhet relativt sett större administrationskostnader än större myndigheter. Ett annat skäl för vårt ställningstagande är att regeringen har aviserat att systemet med sektorsspecifika utvärderings- och granskningsmyndigheter kan komma att ses över. Med hänsyn till det förefaller det enligt Statskontoret inte rimligt att för närvarande bilda en ny sådan myndighet.

Statskontoret anser att frågan om lämplig befintlig myndighet bör prövas på nytt

Statskontoret anser att frågan om till vilken befintlig myndighet funktionen ska förläggas bör prövas på nytt. Utredningen redogör för olika för- och nackdelar med att lägga uppgiften på ett antal tänkbara befintliga myndigheter och redovisar i huvudsak rimliga iakttagelser. Statskontoret anser dock att utredningen borde ha kunnat göra en mer utförlig analys av de olika alternativen.

Vad gäller frågan om vid vilken befintlig myndighet det nationella arbetsmiljöcentrumet skulle kunna placeras menar Statskontoret framför allt att möjligheten att förlägga funktionen till Arbetsmiljöverket bör prövas på nytt. Av betänkandet framgår att Arbetsmiljöverket redan svarar för flera av de uppgifter som det nationella arbetsmiljöcentrumet föreslås ansvara för och därför även har relevant kompetens för ett sådant uppdrag. Utredningen anser att berörda delar bör flyttas till den nya myndigheten och att den sedan måste koordinera sig med Arbetsmiljöverket på olika sätt. Enligt Statskontoret skulle en enklare lösning kunna vara att förlägga det nationella arbetsmiljöcentrumet till Arbetsmiljöverket som därmed lättare borde kunna hantera nödvändig samordning internt inom myndigheten.

Som utredningen pekar på har Statskontoret visserligen i en tidigare rapport rekommenderat regeringen att överväga att ta bort Arbetsmiljöverkets uppgift att ansvara för dagens nationella funktion för kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv.¹ Ett viktigt skäl till det var dock att dimensioneringen av den nationella kunskapsfunktionen vid tiden för vår utredning hade kommit att ligga långt under den som ursprungligen diskuterats. Detta innebar att Arbetsmiljöverket hade fått bristfälliga förutsättningar för att klara uppgiften. Med den omfattning som utredningen föreslår att det nationella arbetsmiljöcentrumet ska få skulle det sannolikt vara lättare för Arbetsmiljöverket att ta sig an uppgiften på ett bra sätt.

Om Arbetsmiljöverket skulle få ansvar för det nationella arbetsmiljöcentrumet är det dock viktigt att myndigheten inte utvärderar de insatser som den själv har haft en betydande roll i. I de fall sådana situationer riskerar att uppstå bör de dock vara möjliga att hantera genom att Arbetsmiljöverket upphandlar extern kompetens för att utföra de berörda utvärderingarna. I

¹ Statskontoret 2014:21 *Myndighetsanalys av Arbetsmiljöverket*.

särskilt komplicerade fall kan eventuellt också regeringen i särskild ordning uppdra åt oberoende forskare eller andra lämpliga myndigheter att utföra utvärderingarna.

I sammanhanget kan också sägas att det kan bli svårt att helt undvika den ovannämnda risken för jävsliknande situationer – oavsett var det nationella arbetsmiljöcentrumet placeras. Detta med tanke på att centrumet enligt regeringens direktiv ska arbeta med både kunskapsspridning och utvärdering. Dessa två typer av uppgifter är inte alltid lätta att förena.

Sammantaget bedömer Statskontoret att det torde finnas förutsättningar för att på nytt pröva om centrumet kan knytas till en befintlig myndighet.

Statskontoret anser att ett befintligt lärosäte vore en möjlig andrahandslösning

Om regeringen anser att det inte behövs en förnyad analys av lämplig befintlig myndighet, så förordar Statskontoret alternativet att det nationella arbetsmiljöcentrumet inrättas vid Stockholms universitet som en särskild inrättning med egen instruktion. Utredningen visar att en sådan lösning skulle vara möjlig.

Samtidigt ser Statskontoret nackdelar med att lägga uppgiften vid ett lärosäte i stället för vid en myndighet. Stockholms universitet är en forskningsinstitution, medan det nationella arbetsmiljöcentrumet enligt regeringens direktiv inte ska vara en egen forskningsenhet eller forskningsfinansierande enhet, utan i stället vara inriktat mot kunskapsspridning och utvärdering. Som utredningen själv påpekar kan det te sig märkligt att lägga en organisatorisk enhet som varken ska bedriva, beställa eller finansiera forskning på ett lärosäte.

Genom att förlägga det nationella arbetsmiljöcentrumet till ett lärosäte bedömer Statskontoret också att det kan finnas en risk för att relevansen för praktikerna blir mindre.

Vikten av praktisk relevans bör betonas

Statskontoret vill också rent allmänt betona vikten av att det nationella centrumets verksamhet blir till praktisk nytta för dess yttersta avnämare – oavsett var centrumet förläggs. Detta gäller för den kunskapsförmedlande rollen, där syftet ytterst torde vara att nå ut med kunskap till arbetsplatserna som stöd i det praktiska arbetsmiljöarbetet. Det gäller också för den utvärderande rollen, vars avnämare i första hand bör vara regeringen.

Vad gäller den utvärderande rollen vill Statskontoret betona att utvärdering utförd av en statlig funktion i första hand ska kopplas till de statliga eller statligt finansierade insatserna. Relevansen i den utvärderande verksamheten styrs då av att resultaten från utvärderingarna i första hand ska vara till nytta för regeringen, dels för att få kunskap om politikens utfall, dels för att kunna göra justeringar i politiken. Detta hindrar naturligtvis inte att resultaten kan vara relevanta och användbara även för andra målgrupper, men inriktningen på utvärderingsuppdraget får konsekvenser för hur det nationella centrumets utvärderingsverksamhet bör bedrivas.

Ställföreträdande generaldirektör Johan Sørensson har beslutat i detta ärende. Utredningschef Anna Pauloff och utredare Svante Eriksson, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Johan Sørensson

Svante Eriksson